

НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ,
ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РИНКІВ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

24.04.2020

м. Київ

№ 801

Про схвалення висновку до проекту Закону України „Про тимчасові заходи щодо подолання негативних економічних наслідків поширення коронавірусної інфекції COVID-19” (реєстраційний № 3225 від 16.03.2020)

На виконання доручення Віце-прем'єр-міністра України – Міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України О. Резнікова від 22.04.2020 № 16441/1/1-20, розглянувши проект Закону України „Про тимчасові заходи щодо подолання негативних економічних наслідків поширення коронавірусної інфекції COVID-19” (реєстраційний № 3225 від 16.03.2020), відповідно до пункту 13 Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затвердженого Указом Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, **постановила:**

1. Схвалити висновок до проекту Закону України „Про тимчасові заходи щодо подолання негативних економічних наслідків поширення коронавірусної інфекції COVID-19” (реєстраційний № 3225 від 16.03.2020), що додається.
2. Департаменту державного регулювання та методології нагляду на ринках фінансових послуг забезпечити подання висновку до Міністерства фінансів України.
3. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на члена Нацкомфінпослуг Залетова О.М.

Голова Комісії

І. Пашко

СХВАЛЕНО

Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

24.04.2020 № 801

ПРОЄКТ

ВИСНОВОК

до проекту Закону України «Про тимчасові заходи щодо подолання негативних економічних наслідків поширення коронавірусної інфекції COVID-19» (реєстр. № 3225 від 16.03.2020)

Проект Закону України «Про тимчасові заходи щодо подолання негативних економічних наслідків поширення коронавірусної інфекції COVID-19» (реєстр. № 3225 від 16.03.2020) (далі – проект Закону) унесено народним депутатом України Яцик Ю. Г.

Основною метою прийняття законопроекту відповідно до пояснювальної записки до нього є надання допомоги у подоланні негативних наслідків епідемії коронавірусу підприємцям, малому та середньому бізнесу, громадянам, які втратили можливість працювати внаслідок обмежувальних заходів направлених на протидію поширенню коронавірусної інфекції.

Проектом Закону передбачається введення мораторію на нарахування пені та штрафів на основну суму заборгованості за кредитними та іншими договірними зобов'язаннями, за податковими зобов'язаннями, мораторій на проведення перевірок органами і посадовими особами, уповноваженими законами здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності, мораторій на нарахування пені за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги, а також заходи щодо збереження майна, що знаходиться в іпотеці.

Підтримуючи загальне спрямування законопроекту та необхідність подолання негативних економічних наслідків поширення коронавірусної інфекції COVID-19, вважаємо за доцільне висловити щодо його змісту такі зауваження.

1. Статтею 2 проекту Закону пропонуються норми щодо впровадження мораторію на нарахування пені та штрафів на основну суму заборгованості за кредитними та іншими договірними зобов'язаннями, а саме нарахування пені та/або штрафів на основну суму заборгованості із зобов'язань за кредитними договорами та договорами позики, визначено період протягом якого діє такий мораторій, перелік осіб, які мають зобов'язання за кредитними договорами та договорами позики.

Оскільки положення статті 2 проекту Закону стосуються впровадження мораторію на нарахування пені та/або штрафів на основну суму заборгованості із зобов'язань за кредитними договорами та договорами позики, пропонуємо частину другу статті 2 виключити, а назву статті викласти у такій редакції:

«Стаття 2. Мораторій на нарахування пені та штрафів на основну суму заборгованості за кредитними договорами та договорами позики».

В частині першій статті 2 проекту Закону, а також по тексту проекту Закону слово «громадяни України» необхідно замінити словами «фізичні особи» у відповідних відмінках.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» карантин є адміністративні та медико-санітарні заходи, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб.

При цьому частиною першою статті 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» визначено, що карантин встановлюється та відмінюється Кабінетом Міністрів України, а не як зазначено у частинах першій та другій статті 2 проекту Закону «діє» та «проводиться».

В свою чергу частиною четвертою статті 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» зазначено, що у рішенні про встановлення карантину зазначаються обставини, що призвели до цього, визначаються межі території карантину, затверджуються необхідні профілактичні, протиепідемічні та інші заходи, їх виконавці та терміни проведення, встановлюються тимчасові обмеження прав фізичних і юридичних осіб та додаткові обов'язки, що покладаються на них, підстави та порядок обов'язкової самоізоляції, перебування особи в обсерваторії (обсервації), госпіталізації до тимчасових закладів охорони здоров'я (спеціалізованих шпиталів). Отже, карантин може бути встановлений, як на всій території України, так і на окремих адміністративно-територіальних одиницях.

Тому пропонуємо в статті 2 проекту Закону визначити територію як «територія, де встановлено карантин», а не як зазначено у частинах першій та третій цієї статті «територія України, де проводяться адміністративні та медико-санітарні заходи для запобігання поширенню коронавірусної інфекції».

Враховуючи викладене вище, положення статті 2, а також аналогічні положення статей 3 – 5, 8 проекту Закону необхідно привести у відповідність до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

2. Статтею 4 проекту Закону передбачається запровадження мораторію на проведення перевірок органами і посадовими особами, уповноваженими законами здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності.

Разом з тим відповідно до частини другої статті 14 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» суб'єкти державного фінансового моніторингу в межах їх повноважень зобов'язані, зокрема, здійснювати нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення за діяльністю відповідних суб'єктів первинного фінансового моніторингу, зокрема шляхом проведення планових та позапланових перевірок, у тому числі безвиїзних, у порядку, встановленому відповідним суб'єктом державного фінансового моніторингу, який згідно з цим Законом виконує функції регулювання і нагляду за суб'єктом первинного фінансового моніторингу.

З метою забезпечення здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) необхідно доповнити проект Закону новою статтею такого змісту:

«Суб'єктам державного фінансового моніторингу в межах їх повноважень у період встановлення карантину, введеного з метою запобігання поширенню на території України коронавірусу (COVID-19), тимчасово забороняється проведення планових та позапланових, у тому числі безвиїзних, перевірок відповідних суб'єктів первинного фінансового моніторингу».

3. Слід також наголосити, що з метою зменшення негативного впливу поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) та забезпечення виконання функцій держави, на сьогодні, зокрема, прийнято Закони України від 17.03.2020 № 530-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», від 17.03.2020 № 533-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» та від 30.03.2020 № 540-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» (далі – Закон № 540-IX).

Зазначеними законодавчими актами вносяться зміни, зокрема, до Законів України «Про споживче кредитування», «Про кредитні спілки», а також запроваджено тимчасові норми щодо призупинення обов'язку виконання основного зобов'язання, виконання якого забезпечене іпотекою, та недопущення звернення стягнення на предмет іпотеки зобов'язань, проведення органами державного нагляду (контролю) планових заходів із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, нарахування та стягнення неустойки (штрафів, пені) за несвоєчасне

здійснення платежів за житлово-комунальні послуги, нарахування штрафів за податковими зобов'язаннями, тощо.

Отже, положення проєкту Закону необхідно узгодити із нормами законів України, спрямованих на зменшення негативного впливу поширення коронавірусної хвороби (COVID-19).

4. Положення щодо підтвердження обставин непереборної сили, зазначені у статті 7 проєкту Закону, у запропонованій редакції необхідно виключити, оскільки вони стосуються проведення антитерористичної операції і не відповідають меті Закону, який визначає тимчасові заходи для забезпечення підтримки суб'єктів господарювання та громадян України на час проведення обмежувальних заходів, пов'язаних із введенням карантину з метою запобігання поширенню в Україні коронавірусної інфекції COVID-19.

Проте відповідно до частини першої статті 14¹ Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» торгово-промислова палата України та уповноважені нею регіональні торгово-промислові палати засвідчують форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) та видають сертифікат про такі обставини протягом семи днів з дня звернення суб'єкта господарської діяльності за собівартістю. Сертифікат про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) для суб'єктів малого підприємництва видається безкоштовно.

Зазначена норма свідчить про неможливість обмеження права суб'єкта господарської діяльності на звернення до торгово-промислової палати України окремим періодом, в тому числі періодом встановлення карантину.

Частиною другою статті 14¹ Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» визначено, що форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами, а, зокрема, введення карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України.

Отже, стаття 7 проєкту Закону потребує доопрацювання в частині приведення назви обставин, які посвідчуються відповідним сертифікатом торгово-промислової палати України та уповноваженими нею регіональними торгово-промисловими палатами, у відповідність до вимог Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні».

Враховуючи викладене вище, пропонуємо статтю 7 проєкту Закону викласти у такій редакції:

«7. Єдиним належним та достатнім документом, що підтверджує настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами та звільняє від відповідальності за

невиконання зобов'язань та обов'язків, є сертифікат торгово-промислової палати України.».

5. У статті 8 «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону положення пунктів 1 та 5 дублюють зміст один одного щодо строків набрання чинності Закону, тому пропонуємо виключити пункт 5 цієї статті.

Також у пункті 1 статті 8 «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону міститься посилання на пункт 4 статті 11 «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону, який фактично відсутній.

6. Пунктом 3 статті 8 «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону передбачено Кабінету Міністрів України у десятиденний строк з дня опублікування цього Закону забезпечити розробку і перегляд міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України їх нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону.

Разом з тим слід зазначити, що 12.09.2019 прийнято Закон України від 12.09.2019 № 79-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» (далі – Закон № 79-ІХ).

Пунктом 1 розділу II «Прикінцеві положення» Закону № 79-ІХ визначено, що цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та вводиться в дію з 1 липня 2020 року, крім пунктів 6, 9, 11-14 цього розділу, які набирають чинності та вводяться в дію з дня, наступного за днем опублікування цього Закону.

Відповідно до абзацу другого пункту 7 розділу II «Прикінцеві положення» Закону № 79-ІХ Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку з 1 липня 2020 року є правонаступниками Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, у здійсненні повноважень та виконанні функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг у межах повноважень, встановлених Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

Отже, Нацкомфінпослуг продовжує здійснювати виконання функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг у межах повноважень, встановлених Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» до 01.07.2020.

Водночас відповідно до статті 28 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» нормативно-правові акти національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, які відповідно до закону є регуляторними актами, розробляються, розглядаються, приймаються та оприлюднюються з урахуванням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної

політики у сфері господарської діяльності» та підлягають державній реєстрації Міністерством юстиції України.

Ринок небанківських фінансових послуг за своєю природою суттєво відрізняється від інших видів господарської діяльності. Характерною особливістю цього ринку, як і загалом ринку фінансових послуг, є акумулювання вільних заощаджень населення, і саме тому політика державного регулювання господарської діяльності та нагляду у сфері надання небанківських фінансових послуг, у першу чергу, має бути спрямована на захист прав споживачів таких послуг, збереження та обачливе інвестування залучених активів, стабільний розвиток ринку та недопущення кризових явищ на ньому.

З метою ефективного виконання Нацкомфінпослуг функцій держави щодо регулювання ринку фінансових послуг та його стабільного функціонування, Нацкомфінпослуг необхідно оперативно розробляти та затверджувати нормативно-правові акти, спрямовані на зменшення негативних економічних наслідків поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) на діяльність учасників ринку фінансових послуг.

На сьогодні оперативне прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на зменшення негативних економічних наслідків поширення коронавірусної хвороби (COVID-19), є фактично неможливим, враховуючи положення статті 28 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

Додатковим ускладненням, за рекомендацією центральним і місцевим органам виконавчої влади, іншим державним органам, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, передбаченою пунктом 10 постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (зі змінами), є організована органами державної влади віддалена робота на час дії карантину.

Крім того, Законом № 540-IX внесено зміни до статті 3 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», якими визначено, що дія цього Закону не поширюється на здійснення регуляторної діяльності, пов'язаної з прийняттям, зокрема, актів, прийнятих з питань запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного, надзвичайного стану, оголошення зони надзвичайної екологічної ситуації на період здійснення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), передбачених карантинном, встановленим Кабінетом Міністрів України, а також з питань мобілізації та демобілізації.

Зазначені зміни матимуть неоднозначне тлумачення та застосування на практиці, оскільки не зрозуміло чи застосовується зазначена норма при розробці актів усіх органів державної влади про здійснення заходів, спрямованих на зменшення негативних економічних наслідків поширення

коронавірусної хвороби (COVID-19), або застосовується виключно для актів окремих органів державної влади, спрямованих на здійснення адміністративних та медико-санітарних заходів, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб.

Також положення Закону № 540-IX стосуються прийняття актів лише без урахування вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», проте не врегульовують питання державної реєстрації Міністерством юстиції України нормативно-правових актів.

Враховуючи викладене вище, пропонуємо доповнити проект Закону новою статтею такого змісту:

«Встановити, що органи державної влади, нормативно-правові акти яких відповідно до законодавства розробляються, розглядаються, приймаються та оприлюднюються з урахування вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та підлягають державній реєстрації Міністерством юстиції України, при прийнятті нормативно-правових актів, спрямованих на зменшення негативних економічних наслідків поширення коронавірусної хвороби (COVID-19), тимчасово на період карантину, розробляють та затверджують такі нормативно-правові акти без урахування вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», а також такі акти не підлягають державній реєстрації Міністерством юстиції України.

Нормативно-правові акти, прийняті з урахуванням положень цієї статті, набирають чинності з дня їх оприлюднення на офіційному вебсайті органу державної влади та діють протягом шести місяців після відміни карантину.»

Додатково звертаємо увагу, що аналогічну норму щодо прийняття нормативно-правового акта Нацкомфінпослуг без урахування вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та без державної реєстрації Міністерством юстиції України передбачено пунктом 33 розділу I Закону № 540-IX, в частині розробки та затвердження тимчасового порядку скликання та дистанційного проведення загальних зборів членів кредитних спілок у зв'язку із здійсненням заходів щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), передбачених карантинном, встановленим Кабінетом Міністрів України.

7. Користуючись нагодою вважаємо за необхідне звернути увагу, що назва проекту Закону та його положення мають відповідати постанові Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (зі змінами) щодо назви інфекційної хвороби, яка стала підставою для встановлення карантину на території України.

інфекційної хвороби, яка стала підставою для встановлення карантину на території України.

Узагальнюючий висновок

Проект Закону потребує доопрацювання із врахуванням висловлених Нацкомфінпослуг зауважень та пропозицій.

Директор департаменту державного
регулювання та методології нагляду
на ринках фінансових послуг

Н. Лех